



Schakt för fjärrvärme vid Hagebygatan

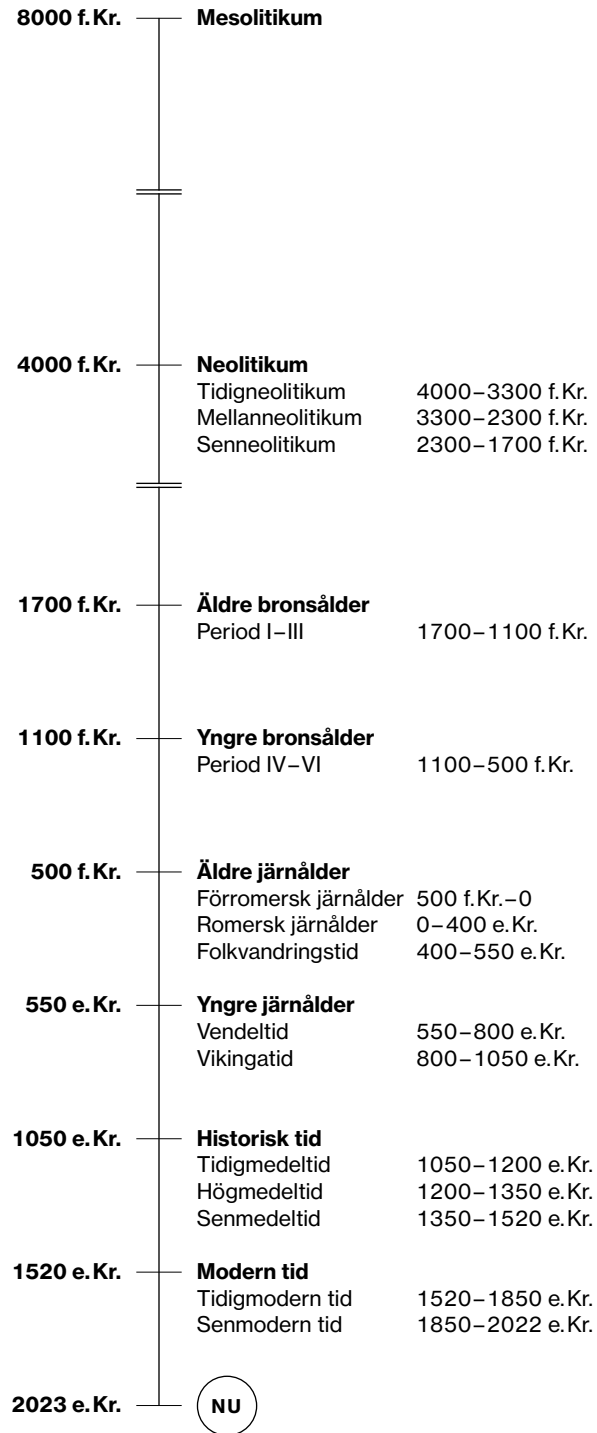
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L2009:6955
Teglet 7
Norrköpings stad
Norrköpings kommun
Östergötlands län
Östergötland

Av MATTIAS JOHANSSON



ARKEOLOGISK
PERIODINDELNING
FRÅN
STENÅLDER
TILL
NUTID



Schakt för fjärrvärme vid Hagebygatan

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning L2009:6955

Teglet 7

Norrköpings stad

Norrköpings kommun

Östergötlands län

Östergötland

Av MATTIAS JOHANSSON



Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB

STIFTELSEN KULTURMILJÖVÅRD
PILGATAN 8 D
721 30 VÄSTERÅS

Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2023

Samtliga foton av Mattias Johansson.

OMSLAG

Fjärrvärmeledning i det före undersökningen grävda schaktet.

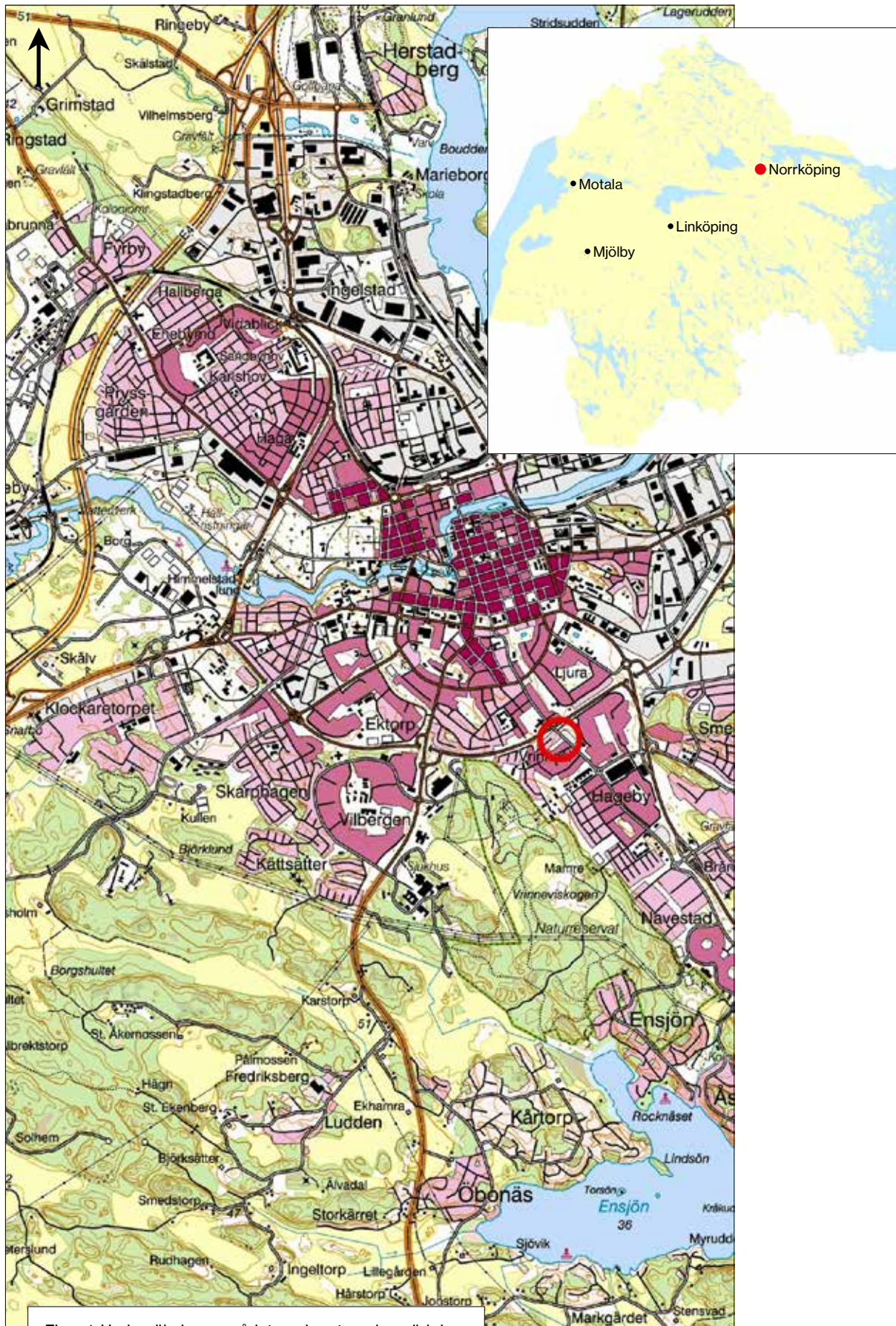
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande MS2012/02954.

ISBN 978-91-8041-115-8

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Inledning.	5
Bakgrund, topografi och kulturmiljö.	5
Syfte, metod och genomförande	7
Resultat.	7
Utvärdering.	9
Referenser	9
Historiskt kartmaterial	9
Litteratur.	9
Tekniska och administrativa uppgifter	10



Figur 1. Undersökningsområdet markerat med en röd ring. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län (dnr 431-16887-2020, beslutsdatum 2021-10-21) inom en del av fastigheten Teglet 7, Norrköpings kommun. Schaktningsövervakningen har gjorts i anslutning till L2009:6955, ett delundersökt boplatssområde med dateringar från äldre järnålder. Schaktningen påbörjades innan beslut fanns på plats och utfördes därför delvis utan närvaro av arkeolog. Inget av arkeologiskt intresse påträffades i grävda schakt eller i efterkontrollerade schaktväggar.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län (dnr 431-16887-2020, beslutsdatum 2021-10-21) inom en del av fastigheten Teglet 7, Norrköpings kommun. Schaktningsövervakningen har gjorts i anslutning till L2009:6955, ett delundersökt boplatssområde med dateringar från äldre järnålder.

Den arkeologiska undersökningen gjordes med anledning av anläggning av fjärrvärme till ett bostadshus i norr som var under uppförande. Fjärrvärmens hade planerats av E.ON som av Länsstyrelsen uppges vara uppdragsgivare och kostnadsansvarig. Det fysiska grävarbetet gjordes dock av Skanska.

Den arkeologiska undersökningens fältarbete utfördes av Mattias Johansson under en del av en arbetsdag, den 27 oktober 2021. Schaktningen hade påbörjats genom att ta fram befintliga fjärrvärmeledningar söder om den berörda tomten innan beslut fanns på plats och utan arkeologs närvaro. Mattias Johansson hade dock redan den 18 oktober besökt platsen och tagit foton på då upptaget schakt. Utöver detta grävdes endast vid fältarbetet ytterligare cirka 6–7 löpmeter fram till den berörda tomtens kant, där grävarbetet avstannade. Här framhölls av personal på plats från Skanska att tomten redan undersökts av arkeologer och att vidare grävning inte var planerad vid detta tillfälle. Ytterligare grävning i anslutning till bostadshuset var planerad med Skanska som utförare, men med annan uppdragsgivare, nämligen Nodra.

Något mer besök på platsen gjordes inte av KM:s arkeologer, som heller aldrig informerades om någon eventuell fortsättning.

Bakgrund, topografi och kulturmiljö

Platsen för schaktningsövervakningen ligger söder om centrala Norrköping, omedelbart väster om Hagebygatan, och strax söder om Söderleden i kanten av ett av landets äldsta egnahemsområden. Omedelbart norr om Söderleden ligger Sankt Johannes kyrka som uppfördes i början av 1900-talet som en ersättning för den medeltida Sankt Johannis kyrka i centrala Norrköping. Dagens Hagebygatan sammanfaller med den äldre landsvägen mellan Söderköping och Norrköping. Söderleden motsvaras ungefärligt av den tidigare järnvägssträckningen mellan Västra station respektive Östra station i Norrköping. Ett ortofoto från 2008 visar att den nuvarande planskilda Söderleden då var under utförande eller nyss tillkommen (NOKA).



Figur 2. Det vid fältarbetet redan upptagna schaktet med fjärrvärmeledningar frilagda. I bakgrunden syns parkytan med boplotsområde L2009:6955. Foto från nordöst.



Figur 3. Det vid fältarbetet grävda schaktet som förbands med det redan upptagna. Foto från sydöst.

Schaktningsövervakningen föranleddes av närheten till fornlämningen L2009:6955. Fornlämningen utgörs av ett boplatsoområde med dateringar från äldre järnålder. Kanten på dess registrerade yta ligger som närmast cirka 10 meter väster om det grävda schaktet. Boplatsoområdet breder i huvudsak ut sig på en parkyta sydväst om Hagebygatan. Boplatsoområdet har genom undersökningar av Arkeologgruppen inför uppförandet av bostadshuset på den nu berörda tomten fått en utvidgad utsträckning åt norr. Detta framkom vid en arkeologisk utredning 2015 och framför allt en arkeologisk förundersökning 2019, där ett hus från romersk järnålder kunde konstateras (Karlenby 2016, 2019). Nuvarande markyta där schaktet grävdes uppmättes till drygt 18 meter över havet.

Syfte, metod och genomförande

KM:s uppdrag var att medverka vid schaktningen för att därvid kunna uppmärksamma eventuella lämningar under mark och under loppet av schaktningsövervakningen dokumentera det grävda schaktet och dess innehåll. Syftet var här uttalat att i första hand förhindra att fornlämning skadas och i andra hand, om det förstnämnda inte går att undvika, att undersöka och dokumentera fornlämningen på ett vetenskapligt sätt. Länsstyrelsen har framhållit sig själv samt E.ON som målgrupp för undersökningen.

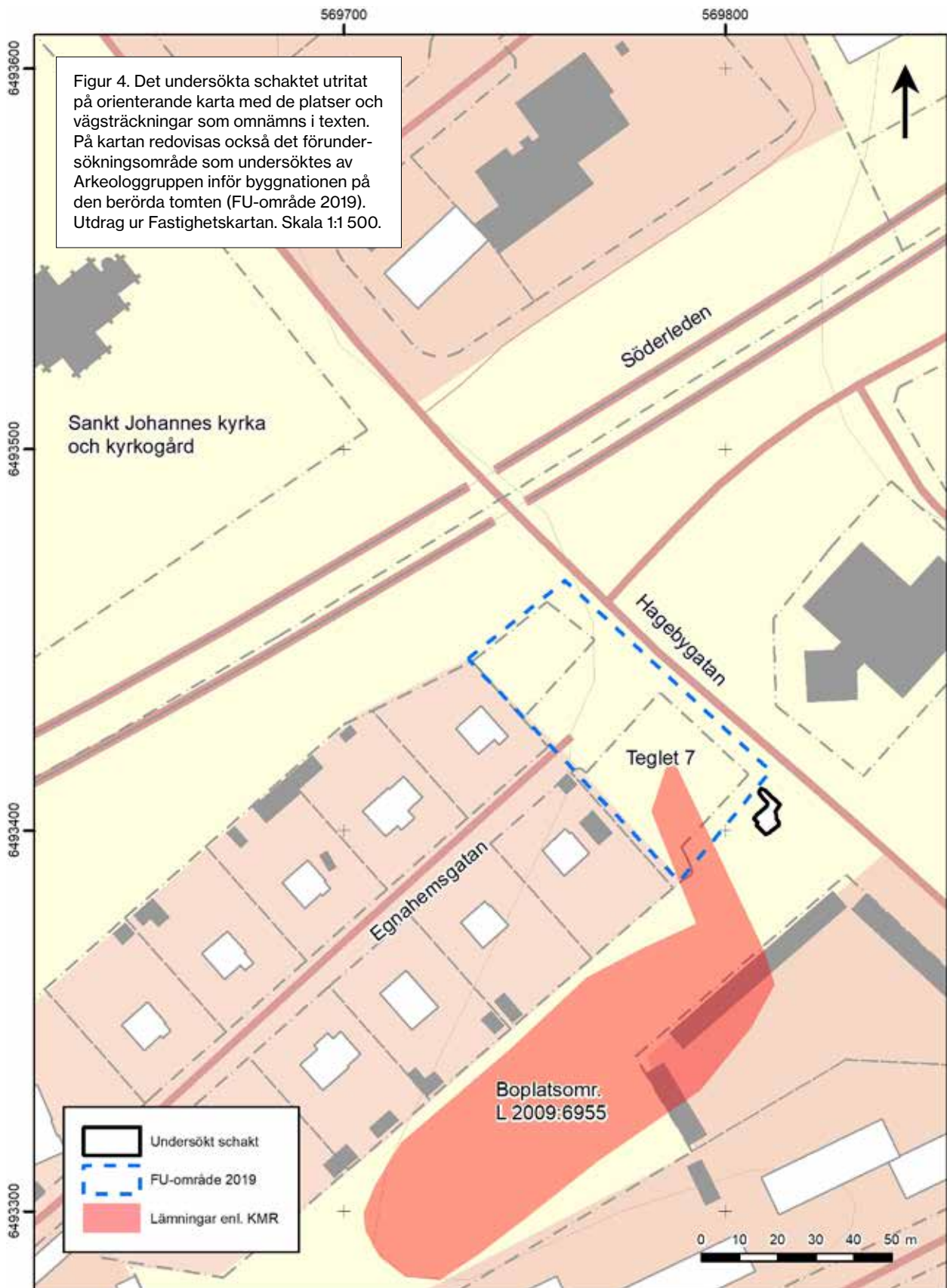
Fältdelen av undersökningen gjordes genom att besikta och efterkontrollera schaktväggarna i ett redan grävt schakt, cirka 6 × 6 meter stort och sedan följa det maskinella schaktningsarbetet av ett cirka 2 m brett schakt från det ovanstående åt nordväst fram till ett byggarbetsplatsstängsel som uppfattades som sydöstra hörnet av den berörda tomten där ett bostadshus var under uppförande. Den under fältarbetet grävda sträckan var endast cirka 6,5 meter lång och grävdes ner till som mest cirka 1,0 meters djup. Det sedan tidigare grävda schaktet hade dock delvis grävts något djupare, uppskattningsvis som mest ner till cirka 1,2–1,5 meters djup. Sammanlagt omfattade de sammanbundna schakten en cirka 43 m² stor upptagen yta.

Schaktet dokumenterades genom några enklare anteckningar, fotograferades och mättes in i plan med RTK-GPS.

Resultat

Inget av arkeologiskt intresse framkom och inget kunde heller noteras i de schaktväggar som kvarstod i den redan urschaktade gropen. Åtminstone två störningar i form av tidigare ledningsnedgrävningar noterades i botten av det under fältarbetet grävda schaktet som korsande färgningar. Flera äldre elkablar grävdes också av och jordlagret under markytan gav generellt ett stort intryck.

Lagerföljden bestod här av grästorv och därunder ett matjordslager av mellanbrun sand, i regel ner till omkring 0,4–0,5 meters djup och sedan ljusbrun sand, ofta med diffus övergång däremellan med anledning av störningarna. Det undre lagret utgjordes sannolikt av den naturliga mineraljorden.



Utvärdering

Den arkeologiska undersökningen i dess form av en schaktningsövervakning har i allt väsentligt genomförts i enlighet med undersökningsplanen, även om schaktningen redan hade påbörjats innan beslut var på plats och arkeolog kunde närvara.

Viss oklarhet i ärendets fortsättning eller vidare grävningar i samband med ledningsdragningar i byggarbetets slutfas nämns redan i det ovanstående. Någon återkoppling från Länsstyrelsen eller någon av de aktörer som var inblandade i bygget eller ledningsdragningar kom aldrig.

Referenser

Historiskt kartmaterial

Norrköpings kommuns webbtjänst Norrköpingskartan (NOKA)
<https://kartor.norrkoping.se/>

Litteratur

- Karlenby, L. 2016. *Boplats på Egnahemsgatan*. Arkeologisk utredning etapp 2. Arkeologgruppen AB rapport 2015:62.
- Karlenby, L. 2019. *Ett litet hus från romersk järnålder*. Arkeologisk förundersökning. Arkeologgruppen AB rapport 2019:43.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM20170
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-16887-2020, 2021-10-27
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202101440
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
<i>Undersökningsperiod:</i>	27 oktober 2021
<i>Exploateringsyta:</i>	Ca 43 m ²
<i>Personal:</i>	Mattias Johansson
<i>Landskap:</i>	Östergötland
<i>Län:</i>	Östergötland
<i>Kommun:</i>	Norrköping
<i>Socken:</i>	Norrköpings stad
<i>Fastighet:</i>	Teglet 7
<i>Fornlämning:</i>	L2009:6955
<i>Koordinater:</i>	N 6493395-6493415 / E 569805-569815
<i>Koordinatsystem:</i>	SWEREF 99 TM
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningssystem:</i>	RTK-GPS (Trimble RIO)
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd tillvaratogs.